

УДК 334.722:336.225.61(477)

ПРОБЛЕМИ ОПТИМІЗАЦІЇ ПОДАТКОВОГО НАВАНТАЖЕННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОГО СЕКТОРУ В УКРАЇНІ

Сараєва І.М., Носова Н.І.

Проаналізовано систему оподаткування підприємницького сектору та розраховано рівень податкового навантаження за різними методиками оцінки в умовах системної кризи вітчизняної економіки. Запропоновано напрямки оптимізації податкового навантаження з урахуванням досвіду ЄС.

Постановка проблеми. Ускладнення соціально-економічної ситуації в Україні актуалізувало необхідність реформування податкової системи з позицій її відповідності європейським вимогам та нормам й забезпечення поповнення Державного бюджету та стабільності функціонування бізнесу. Ефективна податкова система є одним з головних інструментів стимулювання розвитку економіки, підвищення інвестиційної привабливості якої має пряму залежність від рівня податкового тиску на суб'єктів господарювання.

Світовий досвід свідчить, що існують певні межі вилучення доходів підприємців, за якими зникає зацікавленість до підприємницької діяльності. Зі збільшенням податкового навантаження зменшується прибуток підприємств, в окремих випадках – до нульового значення, про що свідчить бюджетна концепція А. Лаффера.

Встановлення оптимального рівня податкового навантаження створює умови для стійкого економічного зростання, підвищення підприємницької активності, збільшення інвестування та відрахувань на соціальні потреби. Необхідність сплати податків обмежує витрачання фінансових ресурсів підприємців і переміщує фінансові ресурси у розпорядження держави. Тому перед малими та середніми підприємствами дуже гостро постає питання забезпечення фінансовими ресурсами, чому певною мірою може сприяти оптимізація й регулювання податкового навантаження на бізнес.

Посилення податкового навантаження перетворює податкову систему у апарат вилучення коштів, який не сприяє розвитку

підприємництва, а в окремих випадках - стримує розвиток економіки всієї країни та її регіонів.

У зв'язку з цим виникає необхідність оцінки існуючого податкового навантаження, визначення оптимального його рівня для збереження інвестиційних можливостей суб'єктів підприємства й сприяння економічному розвитку країни.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Основні концептуальні принципи та критерії теорії оподаткування сформульовані в класичних роботах Дж.М. Кейнса, А. Лаффера, П. Самуельсона та ін. Теоретичні та методичні засади визначення рівня податкового навантаження суб'єктів підприємства та його вплив на розвиток економіки досліджено у наукових працях О. Балашової [1], Т.П. Богдан і І.В. Богдан [2], Н. Гавриленко [3], В. Орлової [4], Т. Островенко [5], А. Соколовської [6; 7] та ін.

Незважаючи на значний науковий доробок, відкритими залишаються питання дослідження особливостей розвитку національної податкової політики в сучасних умовах, вдосконалення системи оподаткування в Україні у напрямку стимулювання інвестиційної активності суб'єктів підприємницької діяльності.

Мета статті полягає у розкритті сутності існуючої системи оподаткування в Україні, визначенні рівня податкового навантаження на суб'єкти господарювання та напрямки його оптимізації для стимулювання інвестиційної діяльності й розвитку вітчизняного бізнесу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Глибока криза соціально-економічної системи України зумовила посилення традиційних проблем фіскального сектору, головними з яких, на думку фахівців, були «репресивна структура податкової системи та волонтаристське адміністрування податків...та соціальна несправедливість податкової системи, зумовлена нераціонально сформованими з погляду соціальної справедливості механізмами адміністрування податків та низькою ефективністю контролю за достовірністю й повнотою декларування доходів, насамперед платників податків з високими доходами» [16, С. 54].

Податкова система України реформується на протязі 23 років, але цей процес триває дуже повільно, і сьогодні, на жаль, поки ще не створено дієвого прозорого податкового механізму, виконання процедур якого не займали б у підприємців багато часу і який би враховував можливості платників податків одночасно сплачувати встановлені законом податки й здійснювати розширення й модернізацію виробництва.

Слід зазначити, що у 2010-2013 рр. спостерігалось деяке покращення податкового адміністрування (зокрема, зменшення кількості

податкових платежів зі 147 до 25), про що свідчить Динаміка рейтингу України за податковою складовою (див. Табл. 1). Головним чином це є наслідком імплементації Податкового кодексу України. Відчуваються також зрушення у наближенні бухгалтерського та податкового обліків, запровадження системи електронного декларування, що позитивно вплинуло на зменшення витрат часу на оформлення та здачу податкових звітів.

Таблиця 1

Динаміка рейтингу України за податковою складовою за 2008-2015 рр. [15]

Рік	Кількість податкових платежів	Час, необхідний для розрахунку і сплати податків, год.	Загальна ставка оподаткування (Total tax rate), %	Загальний рейтинг сплати податків
2008	99	2085	57,3	177
2009	99	848	58,4	180
2010	147	736	57,2	181
2011	135	657	55,5	181
2012	135	657	57,1	181
2013	28	491	55,4	165
2014	28	390	54,9	164
2015	5	350	52,9	108

Примітка. Рейтинг 2014-2015 рр. розраховувався за станом на 2012-2013 рр. відповідно, тобто з лагом у два роки.

Фіскальний вплив податкової системи на економіку країни і рівень підприємницької активності бізнес-структур можна визначити через показник податкового навантаження.

Податкове навантаження – це узагальнюючий показник, який характеризує частину прибутку фізичних та юридичних осіб, яка перерозподіляється через держаний бюджет.

Порівняльна характеристика методик розрахунку податкового навантаження на підприємства

Автор методики	Формула розрахунку податкового навантаження (ПН)	Умовні позначення	Характеристика розрахунку
О.Балашова [1]	$\text{ПН} = (\text{ПП} / \text{СК} - \text{ПК}) \times 100\%$	ПП – нараховані податкові платежі в бюджет і позабюджетні фонди (без податку на доходи); СК – сума коштів, отриманих підприємством за звітний період; ПК – позикові кошти (кредити) у звітному періоді	Методика зручна для фінансового аналізу, дає можливість оцінити вплив величини позикових коштів на об'єм ПН
Н.Гавриленко [3]	$\text{ПН} = \text{ПП} + \text{СП} + \text{НП}$	ПП – податкові платежі, сплачені підприємством; СП – сплачені платежі в позабюджетні фонди; НП – недоїмка по платежах	Враховує лише суму податкових зобов'язань підприємства, не відображує реальної ваги ПН
А.Кадущин, Н.Михайлова [9]	$\text{ПН} = (\text{П}_c / \text{Ч}_a) / (\text{ЧП} / \text{Ч}_a)$	П _с – сума податків у сукупному обсязі; ЧП – чистий прибуток; Ч _а – чисті активи підприємств	Частка доданої вартості, що надходить до бюджету
Е.Кірова [8]	$\text{В}_н = (\text{ПП} + \text{СО}) / \text{ЗСВ} \times 100\%$	В _н – відносне податкове навантаження; ПП – податкові платежі; СО – відрахування на соціальні потреби; ЗСВ – знов створена вартість	Податки та збори, що підлягають перерахуванню до бюджету (абсолютне ПН). Відношення податків та зборів, що підлягають перерахуванню до бюджету до знов створеної вартості (відносне ПН)
М.Крейніна [11]	$\text{ПН} = \frac{\text{В} - \text{С}_p - \text{П}_ч}{(\text{В} - \text{С}_p)} \times 100\%$	В – виручка від реалізації; С _р – витрати на виробництво реалізованої продукції (робіт, послуг) без урахування непрямих податків; П _ч – чистий прибуток, що залишається у розпорядженні підприємства	Протиставлення податку та джерела його сплати, де інтегральним показником виступає прибуток

Автор методики	Формула розрахунку податкового навантаження (ПН)	Умовні позначення	Характеристика розрахунку
М.Лит-вин [10]	$\text{ПН} = \text{СП} / \text{П}_д \times 100\%$	СП – сума податків; П _д – розмір джерела сплати податків	Відношення суми податків та ін. обов'язкових платежів до розміру джерела коштів для їх сплати (виручка від реалізації, прибуток, дохід працівника)
В.Орлова [4]	$\text{ПН} = (\Sigma (\text{ПП} + \text{СП}) / \Sigma \text{ДК}) \times 100\%$	Σ (ПП + СП) – сума нарахованих податкових платежів і платежів у позабюджетні фонди; Σ ДК – сума джерел коштів для сплати податків	Визначає частку податків у виручці підприємства. В суму податкових платежів включаються всі податки, що сплачують підприємства. Дозволяє розраховувати ПН по групах податків у співвідношенні з відповідним джерелом сплати. Загальним показником для податків є ПДВ
Т.Островенко [5]	$\text{ПН} = (\text{ЗП} / \text{В} + \text{ПД}) \times 100\%$	ЗП – загальна сума всіх сплачених податків; В – виручка від реалізації продукції (робіт, послуг); ПД – позареалізаційні доходи	Не дозволяє визначити вплив змін структури податків на показник ПН. Характеризує лише податкову ємність виробленої продукції (робіт, послуг) і не дає реальної картини
А.Соколовська [7]	$\text{ПН} = \text{А} + (\text{ОП} + \text{ЄСП}) + \text{ПДВ} + \text{П}$	А – сума амортизації; ОП – оплата праці; ЄСП – єдиний соціальний податок; ПДВ – податок на додану вартість; П – прибуток	Дозволяє визначати ПН як функцію виробництва, що змінюється залежно від коливань витрат на матеріальні ресурси, оплату праці або амортизацію
М.Романовський, О.Врублевська [12]	$\text{ПН} = \frac{\text{В} - \text{С}_р - \text{П}_ф}{\text{В} - \text{С}_р} \times 100\%$	В – виручка від реалізації; С _р – витрати на виробництво реалізованої продукції без урахування податків; П _ф – фактичний прибуток, що залишається у розпорядженні підприємства	Недооцінює вплив непрямих податків (ПДВ, податку з продажів, акцизів, митних платежів). За базу розрахунку приймається чистий прибуток, що на практиці необґрунтовано завищує значення показника ПН

Податкове навантаження, яке лягає вагомим тягарем на вітчизняний бізнес, можна оцінити за методиками (див. табл. 2), які відрізняються за багатьма показниками й по-різному характеризують об'єкт дослідження.

Слід зазначити, що загальноприйнятої методики розрахунку податкового навантаження ще не розроблено.

Наші розрахунки податкового навантаження за трьома методиками, наведеними у табл. 2, свідчать про значне підвищення податкового тиску на вітчизняні підприємства на протязі 2010-2013 рр. (див. табл. 3).

Таблиця 3

**Розрахунок рівня податкового тиску на підприємства України
у 2010-2013 рр.**

Рік	За методикою А.Кадушина, Н.Михайлова		За методикою Т.Островенко		За методикою Е.Кірової
	Зведений бюджет, млн. грн.	Державни й бюджет, млн. грн.	Зведений бюджет, млн. грн.	Державн ий бюджет, млн. грн.	Зведений бюджет, млн. грн.
2010	4,019	2,861	0,6	0,46	30,251
2011	2,739	2,141	7,96	6,22	32,622
2012	3,539	2,696	8,08	6,16	33,299
2013	11,957	8,877	7,96	6,22	34,3

Так, за модифікованою методикою А. Кадушина і Н. Михайлова, податкові надходження до Зведеного бюджету у 2013 році у 11,9 рази перевищували фінансовий результат до оподаткування, у той час як у 2010 році вони перевищували його у 4 рази. Така ж тенденція до зростання податкових платежів спостерігається й у доходній частині державного бюджету. У 2013 році частка податкових надходжень перевищувала фінансовий результат до оподаткування у 8,87 рази, у той час як у 2010 році вона перевищувала у 2,86 рази. Такі результати свідчать, що податковий тиск посилюється втричі.

Розрахунок податкового тиску за методикою Е. Кірової, де за основу розрахунків взято відношення податкових платежів та відрахувань на соціальний захист і соціальне забезпечення до ВВП, свідчать, що податкове навантаження щороку незначно, але динамічно зростало і у

2013 р. частка податкових платежів і відрахувань на соціальний захист у ВВП становила 34,3%, у той час як у 2010 р. вона була на рівні 30,25%.

Розрахунок рівня податкового навантаження за модифікованою методикою Т.Островенко свідчать, що частка податкових платежів по відношенню до реалізованої продукції у зведеному бюджеті поступово зростала з 0,6% у 2010 р. до 8,17% у 2013 р. Така ж динаміка зростання податкових платежів спостерігалася і по відношенню до державного бюджету. Тут відрахування збільшилися з 0,46% у 2010 р. до 6,06% у 2013 р.

Аналітики Світового Банку щорічно оцінюють рівень податкового навантаження на бізнес по країнах світу за допомогою показника «загальна ставка оподаткування (total tax rate)» (див. табл. 1) [15]. Відповідно до даної методології цей показник розраховується як відношення загальної суми податків й обов'язкових платежів (за виключенням ПДВ, податку з обігу й прибуткового податку фізичних осіб) до суми комерційного прибутку до оподаткування, яку отримав бізнес за звітний період, виражену у відсотках. Вважається, що ПДВ і податок з обігу сплачує кінцевий споживач, і він не впливає на рентабельність бізнесу, а прибутковий податок – це податкове навантаження на бізнес, а не на фізичних осіб. Вітчизняної проблеми неповернення ПДВ в розвинених країнах взагалі не існує.

Згідно даних Світового банку, податкове навантаження на бізнес в Україні у 2013 р. складало 52,9%. За рівнем цього показника Україна близька до Бельгії (57,8%), Білорусі (52%), Австрії (52%), Японії (51,3%) і Швеції (49,4%), рівень навантаження на бізнес в Україні нижче, ніж в Італії (65,4%), Франції (66,6%), Китаї (64,6%), Індії (61,7%) [15].

Існування багатьох методик розрахунку податкового тиску ставить питання визначення «золотої середини», якої слід дотримуватися при встановленні податкового навантаження у країні.

Вважається, що якщо рівень податкового тиску перевищує 40%, це зможе призвести до зниження інвестиційної активності. Високий податковий тиск сприяє ухиленню від сплати податків, що призводить до виникнення тіньової економіки.

З урахуванням необхідності сплати ПДВ, невирішення проблеми його повернення, рівень оподаткування підприємницької діяльності в Україні залишається дуже високим. За нашими розрахунками, частка податків на одне підприємство у загальній сумі податкових надходжень до Держбюджету, становить 66,8% (див. табл. 4).

Таблиця 4

**Частка податків на одне підприємство у загальній сумі
податкових надходжень до Держбюджету**

	2010	2011	2012	2013
Кількість підприємств, од.	378810	375695	364935	393327
Всього податкових надходжень до Державного бюджету, млн. грн.	166872,2	261605,0	274715,2	262777,1
на одне підприємство, %	44,05	69,63	75,27	66,81
Податок на прибуток підприємств, млн. грн.	39969,2	54739,4	55349,7	54318,4
на одне підприємство, %	10,55	14,57	15,17	13,81
Податок на додану вартість, млн. грн.	86315,9	130093,8	138826,8	128269,3
на одне підприємство, %	22,79	34,63	38,04	32,61

Джерело: розраховано за даними [13]

Загальне навантаження на фонд оплати праці в Україні становить понад 55%, хоча в країнах Європи воно становить у середньому 36%.

Крім того, на думку експертів Європейської Бізнес-асоціації, обтяжливими факторами для бізнесу в Україні є складне податкове адміністрування, високий рівень корупційної складової, непередбачуваність податкового законодавства, недотримання правових та законодачих актів, велика кількість перевірок, відсутність дерегуляції [14].

Таким чином, існуюча податкова системи України не відповідає європейським та міжнародним системам оподаткування і є вкрай обтяжливою для бізнесу, її реформування дозволить надати подальшого розвитку за принципово новим підходом – через оптимізацію оподаткування, зменшення кількості податків, що за очікуваннями уряду має призвести до поповнення доходної частини бюджету.

Подолання викликів і загроз, які постали перед нашою державою, неможливе без проведення системних реформ, однією з яких є реформа оподаткування, яка має поліпшити умови ведення бізнесу, підвищити ефективність використання грошових ресурсів (зменшити витрати підприємств на оформлення та здачу податкової звітності, а держави – на адміністрування податків), покращити показники України у міжнародних рейтингах, що є лише зовнішньою стороною реформ.

Слід зазначити, що «системне зниження податкового навантаження на суб'єктів господарювання, скорочення кількості податкових

платежів..., істотне зменшення єдиного соціального внеску» визначено у якості пріоритетних для державної політики дерегуляції малого та середнього бізнесу [17, С. 249]. На протязі 2014-2015 рр. було прийнято низку законів щодо внесення змін до Податкового і Бюджетного кодексів та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи [18], які на думку їх авторів, спрямовані на підтримку виробника, активізацію інвестиційної діяльності підприємств.

Однак, багато фахівців, наприклад, експерти Міжнародного центру перспективних досліджень (МЦПД) вважають, що всупереч заявам уряду впроваджені зміни мають фіскальний характер і не призведуть до зменшення податкового навантаження на бізнес та громадян [19]. На думку експертів МЦПД, деклароване зменшення кількості податків і зборів з 22 до 11 насправді означає трансформацію скасованих податків у вже існуючі. Наприклад, з 15 до 20% зростають ставки оподаткування пасивних доходів та зберігається стягнення військового збору. Крім того, починаючи з 2015 року скорочується кількість груп платників за спрощеною системою оподаткування та вводиться додатковий імпорتنний збір, що тільки погіршить купівельну спроможність населення. Враховуючи промисловий спад, військові дії, зруйновану інфраструктуру Донбасу, торговельну війну з РФ, девальвацію, і як наслідок – загальне погіршення соціально-економічного стану країни, майже всі пропонувані зміни, на думку авторів аналітичного вісника, можуть тільки збільшити податковий тягар [19, С. 5-6].

Так, наприклад, реформа Єдиного соціального внеску (ЄСВ) не вплине на зменшення відрахувань із заробітної плати працівників, що отримують заробітну плату до трьох мінімальних зарплат, а таких в Україні більшість. Ті, у кого місячний доход перевищує 3500 грн. сплачуватимуть менше податків, причому чим більший доход, тим меншою буде сплата у порівнянні з діючою системою оподаткування.

Запропонована модель реформ свідчить, що обіцянки Уряду з приводу реформування податкової системи у бік сплати більших сум податків з забезпечених людей не виконуються. А менш забезпечені люди яку суму податків сплачували, таку і будуть сплачувати, вони не відчують зменшення податкового тиску.

Нова система оподаткування, яка розширює базу оподаткування по суті повинна знизити податковий тиск на вітчизняних виробників, чого не скажеш про аграріїв, яких у 2015 році чекає відчутне збільшення податків. Так, підвищено земельний податок; тваринники, садівники й виноградарі позбулися дотацій від держави, також було введено імпортне мито на засоби захисту рослин, насіння, мінеральні добрива, сільгосптехніку й

запчастини, які вже й так істотно подорожчали через знецінювання гривни. Докорінно був змінений механізм сплати фіксованого сільгосподатку. За підрахунками фахівців Національного наукового центру «Інститут аграрної економіки (ННЦ ІАЕ)», уточнення бази оподаткування обумовить збільшення сум податкових зобов'язань з одного гектара сільгоспугідь більш ніж у 6,5 разів. До того ж, у три рази збільшено ставку спеціального режиму прямого оподаткування для сільгоспідприємств. Крім того, парламент прийняв рішення не відшкодовувати ПДВ при експорті зерна всіма учасниками ринку [20].

Висновки та пропозиції. Ефективність державної податкової політики залежить від багатьох факторів, як суб'єктивного так і об'єктивного характеру. Визначення ставок оподаткування потребує детального аналізу усієї системи оподаткування, результатів фінансової діяльності підприємців та їх можливостей сплачувати податкові зобов'язання та бути стимулом мотивації виходу з тіні, щоб бути вагомим джерелом поповнення Державного бюджету.

Проведене дослідження свідчить, що вітчизняна система оподаткування перетворилася із стимулятора і регулятора суспільного розвитку в його дезактиватор. Неефективність податкової системи, високий податковий тиск, постійні зміни у податковому законодавстві, складність розрахунків податкових платежів призводять до банкрутства підприємців, їх ухилення від сплати податків, вивезення своїх капіталів за кордон, внаслідок чого активність бізнесу останнім часом стрімко падає.

Внесені зміни у податкове законодавство не відповідають вимогам, що діють у Євросоюзі і призводять до подальшого падіння життєвого рівня населення, який і так є найнижчим у Європі.

Сьогодні виникає потреба у формуванні стимулюючих програм для малого і середнього бізнесу. Фіскальне стимулювання сталого розвитку бізнес-структур повинне здійснюватися диференційовано, за рахунок регулювання податкового навантаження, яке, як це робиться у багатьох країнах, необхідно послаблювати у часи складної економічної ситуації у країні для активізації розвитку бізнесу й сприяння залученню інвестицій. Реформування діючої податкової системи має бути спрямоване на стимулювання розвитку підприємництва, а не на його пригнічення.

Література

1. Балашова О.В. Податковий механізм управління підприємством /О.В. Балашова // Економіка : проблеми теорії і практики. – 2003. – №5. – С. 918-925.

2. Богдан Т.П. Фіскальна консолідація : уроки міжнародного досвіду для України / Т.П. Богдан, І.В. Богдан // Фінанси України. – 2014. – №10. – С. 55-72.
3. Гавриленко Н.В. Вплив податкового навантаження підприємницької сфери на національну економіку / Н.В.Гавриленко // Науковий вісник. – 2007. – №3(40). – С. 12- 17.
4. Орлова В.М. Современные методики расчета налоговой нагрузки на предприятия / В.М. Орлова // Налоги. – 2007. – № 31. – С. 23-28.
5. Островенко Т.К. Налоговая нагрузка на предприятие: обобщающие и частные показатели системы / Т.К.Островенко // Аудиторские ведомости. – 2003. – №5. – С. 10-14.
6. Соколовська А.М. Особливості податкової системи України та напрями її коригування / А.М.Соколовська // Фінанси України. – 2013. – №9. – С. 28-44.
7. Соколовська А.М. Теоретичні засади визначення податкового навантаження та рівня оподаткування економіки / А.М.Соколовська // Економіка України. – 2006. – №7. – С. 4-13.
8. Кирова Е.А. Методология определения налоговой нагрузки на хозяйствующие субъекты / Е.А. Кирова // Финансы. – 1998.– №9. – С. 32-36.
9. Кадушин А.Н. Насколько сильно налоговое бремя (попытка количественного анализа) / А.Н. Кадушин, Н.М. Михайлова, [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://www.cfin.ru/taxes/how_much_taxes.shtml
10. Литвин М.И. Налоговая нагрузка и экономические интересы предприятий / М.И. Литвин // Финансы. – 1998. – №5. – С. 55-59.
11. Крейнина М.Н. Финансовое состояние предприятия. Методы оценки / М.Н. Крейнина. – М. : ДИС, 1997. – С. 144-148.
12. Налоги и налогообложение: уч. для вузов ; 6-е изд., доп. / Под ред. М.В.Романовского и О.В. Врублевской. – СПб : Питер, 2010. – 585 с.
13. Статистичний щорічник України за 2013 рік / [за ред. О.Г.Осауленка]. – К. : Держкомстат України, 2014. – 534 с.
14. Податковий індекс Європейської Бізнес-асоціації [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.eba.com.ua/uk/about-eba/indices/tax-index>
15. Paying Taxes 2015 : The global picture. The changing face of tax compliance in 189 economies worldwide / PricewaterhouseCoopers&Doing Business. – 175 p. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.pwc.com/gx/en/paying-taxes/pdf/pwc-paying-taxes-2015-high-resolution.pdf>

16. Системна криза в Україні : передумови, ризики, шляхи подолання : аналіт. доп. / Я.А. Жаліло, К.А. Кононенко, В.М. Яблонський [та ін.]; за заг. ред. Я. А. Жаліла. – К. : НІСД, 2014. – 132 с.

17. Аналітична доповідь до Щорічного Послання Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2015 році». – К. : НІСД, 2015. – 684 с.

18. Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи / Закон України № 71-VIII від 28.12.2014 р. // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2015. – № 7-8, № 9. – ст.55.

19. Податкові новації 2015 року //Щотижневий аналітичний вісник Міжнародного центру перспективних досліджень «Inside Ukraine», № 42. – 12 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://icps.com.ua/publications/periodic/inside_ukraine/11859.html

20. Харламов П. Кабмін увеличил налоговую нагрузку на АПК в 20 раз /РБК-Украина / П. Харламов [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rbc.ua/rus/analytics/kabmin-uvelichil-nalogovuyu-nagruzku-apk-1427103928.html>

Abstract

Sarajeva I.N., Nosova N.I.

Problems of Optimization of Tax Burden on the Business Sector in Ukraine

The system of the taxation of enterprise sector is analyzed and the level of a tax burden with use of different procedures of an assessment in conditions of system crisis of domestic economy is calculated. Directions of optimization of taxation in view of experience of EU are offered.